

Bekering een Noodzaak

J.G. Fijnvandraat

Het woord “bekering” dreigt in de vergeethoek te raken. Toch is het een essentieel bijbels begrip, waaraan we niet zo maar voorbij kunnen gaan.

Helaas is bij velen die nog wél over bekering spreken veelal vergeten dat het hier om een verantwoordelijkheid van de méns gaat. Men mag niet met een beroep op de tekst “Bekeer mij, dan zal ik bekeerd zijn” deze verantwoordelijkheid op God afwentelen.

BEKERING... EEN ACHTERHAALDE ZAAK?

In onbruik geraakt

Het woord bekering hoor je in een preek niet vaak meer noemen en in de christelijke pers kom je het nog maar sporadisch tegen. Dat is erg vreemd, want de bijbel getuigt keer op keer dat de mens zich moet bekeren om met God “in het reine” te komen. Ja, we kunnen zonder overdrijving zeggen, dat bekering een bij uitstek bijbels begrip is.

Hoe komt het dan, dat dit woord in de christenheid zowat uitgebannen is? Eigenlijk moet ik zeggen: in een groot deel van de christenheid, want in “zware” calvinistische gemeenten, zowel als in “lichte” evangelische kringen is de bekering nog zeer “in”. Numeriek vormen de christenen, die tot deze twee soorten groeperingen behoren echter een minderheid vergeleken bij de “grote” kerkgenootschappen. Hun invloedssfeer is wel veel groter dan hun getalsterkte zou doen vermoeden, maar in wat men de officiële kerkelijke pers zou kunnen noemen, klinkt hun stem toch maar weinig door.

Niet vervangen

We kunnen dus stellen, dat in de christenheid het woord bekering erg in onbruik is geraakt. De reden daarvan zou kunnen zijn, dat men dit woord door een ander heeft vervangen, dat dezelfde zin heeft. Zo is immers de naam discipel ook in onbruik geraakt omdat die vervangen is door de betiteling christen (denk aan Hand. 11:26).

Dit is echter met het woord bekering niet het geval. Niet alleen het woord is in onbruik geraakt, maar het hele begrip is vrijwel uitgebannen.

Achterhaalde zaak?

Ook daarvoor zou een aannemelijke reden te geven zijn, namelijk dat we met een verouderde en achterhaalde zaak te maken hebben, die alleen nog voor de theologie interessant is. Heel wat voorschriften uit de bijbel hebben immers hun actualiteit verloren. Denk maar aan de spijswetten van het oude testament, die voor ons als christenen hebben afgedaan. Daarbij moeten we echter wel opmerken, dat niet wij dat hebben uitgemaakt, maar dat *God Zelf* dat heeft gedaan.

We lezen in het boek de Handelingen, dat God in een visioen aan Petrus beveelt om onreine dieren te slachten en te eten.

Petrus weigert eerst en dan luidt de Goddelijke vermaning: “Wat God gereinigt heeft, zult gij niet voor onheilig houden” (Hand. 10:15b).

Dat God de apostel daarmee voorbereidt op zijn bezoek bij de heiden Cornelius doet aan de letterlijke betekenis van het visioen niet af. Bovendien lezen we bij Paulus dit woord: “Want elk schepsel van God is goed en niets is verwerpelij, als het met dankzegging genomen wordt” (1 Tim. 4:4).

De spijswetten zijn dus verouderd. Trouwens van de hele eredienst in Israël wordt gezegd: “Wat nu oud is en verouderd, is dicht bij de verdwijning” (Hebr. 8:13).

Een eigentijdse uitleg ...

Er staan dus tijdgebonden voorschriften in de bijbel. Met de meeste klem wil ik echter onderstrepen, *dat de Schrift zelf* die tijdgebondenheid aangeeft en dat óf de beslissing iets tijdgebonden is niet aan ons is overgelaten.

Deze uitspraak zal weerstand oproepen. We leven immers in een tijd waarin voor een eigentijdse uitleg van de bijbel wordt gepleit. Nog onlangs verkondigde iemand in een stelling bij een proefschrift: “De betekenis van de Schrift is de betekenis die zij heeft in de eigentijdse uitleg”*

* H.M. Vroom: “De Schrift alleen?”

Dat komt hierop neer, dat men allerlei historische mededelingen naar het rijk der fabelen verwijst en allerlei voorschriften waarmee men niet meer uit de voeten kan als tijdgebonden beschouwt. Het gaat om de boodschap... zo horen we keer op keer verzekeren. En men haalt dan die boodschap uit de gegeven bewoordingen, die men er zelf eerst heeft ingestopt.

Het is helemaal niet misplaatst om de theologie die een dergelijke benadering van de Schrift voorstaat de theologie van de willekeur te noemen. Een vaste exegetische sleutel, die consequent wordt toegepast en die recht doet aan alle vermelde Schriftgegevens heeft men namelijk niet.

Stelt u zich trouwens eens voor, dat de hierboven gegeven stelling juist zou zijn - dan was de betekenis van de Schrift in de vorige eeuw anders dan nu, en in een eeuw die daaraan voorafging verschilde die ook weer. En over honderd jaar kun je aan dezelfde bewoordingen weer een eigentijdse uitleg geven. Volgens dit principe is de bijbel een kameleon die zich aanpast aan tijd, cultuur en leefpatroon. We wisten dat de bijbel een wonder van God is, maar dit wonder is ons echt te groot.

Helaas is het niet mogelijk met de voorstanders van deze theologie een zinnig gesprek te voeren met de bijbel als uitgangspunt. Zodra je namelijk een Schriftgedeelte als bewijsplaats naar voren brengt wordt dit ontkracht met de bewering dat de betreffende passage niet zo star letterlijk gelezen moet worden ... Het gaat om de eigentijdse uitleg, nietwaar? Het enige wat we kunnen doen is - ondanks het nieuwtheologisch protest - de bijbel laten spreken in de hoop, dat bij hen die door deze theologie beïnvloed zijn er de ogen door geopend zullen worden. Uiteindelijk is namelijk alleen het Woord machtig iemands ogen te openen voor zijn verkeerde theorieën.

Wat is bekering?

Het is dan eerst zaak ons af te vragen wat de Schrift onder bekering verstaat. In het Griekse nieuwe testament worden een drietal woorden gebruikt, die voor ons onderzoek van belang zijn, te weten:

- a. het woord “metamelomai”, dat in de volgende vijf teksten voorkomt: Matth. 21:29, 32; 27:3; 2 Kor. 7:8 en Hebr. 7:21; en door “berouw of spijt hebben” is vertaald.
- b. de woorden “metanoeo” (werkwoord) en “metanoia” (zelfstandig naamwoord) die samen zo’n vijftig maal voorkomen. Met dit woord wordt een innerlijke omkeer, een zelfveroordeling aangeduid. Soms is het evenals “metamelomai” met “berouw hebben” vertaald (zie Matth. 27:3), maar dan mag er niet het wat minder diepgaande “spijt hebben” onder verstaan worden.
- c. het woord “epistrefo” dat zo’n twintig maal voorkomt heeft de zin van “zich omwenden”, “omkeren”, “terugkeren”. Het ziet ook wel op de innerlijke omkeer maar legt toch meer de nadruk op de verandering van iemands gedrag, op de omkeer in iemands levenswandel.

Hebt dan berouw en bekeert u

Er zijn twee bijbelplaatsen waar we de woorden onder b en c genoemd samen aantreffen. De eerste is Hand. 3:19 waar de Nederlandse tekst luidt: “Hebt dan berouw en bekeert u”. De andere Plaats is Hand. 26:20b, die weergegeven is met: “dat zij berouw moesten hebben en zich tot God bekeren”. Het eerste woord (metanoeo) slaat hier heel duidelijk op de innerlijke gemoedsverandering en het tweede woord (epistrefo), dat bijna altijd met “bekereren tot” is weergegeven, legt duidelijk meer de nadruk op de uiterlijke verandering in gedrag.

Andere voorbeelden

Ten overvloede geef ik van de beide laatste woorden nog een paar voorbeelden, te beginnen met de teksten waarin het woord “metanoeo” voorkomt.

Luk. 13:3, 4 “Maar als gij u niet bekeert, zult gij allen evenzo omkomen”.

Luk. 15:7 “Dat er zo blijdschap zal zijn in de hemel over één zondaar, die zich bekeert”.

Hand. 2:38 “Bekeert u, en een ieder van u late zich dopen”.

Hand. 8:22 “Bekeert u dan van deze uw boosheid”.

Hand. 17:30 “Dat zij zich allen overal moeten bekeren”.

Hand. 20:21 “Betuigende zowel aan Joden als Grieken, zich te bekeren tot God”.

Openb. 2:5 “Bekeer u en doe de eerste werken”.

Vervolgens een aantal teksten met het woord “epistrefo”:

Luk. 1:16 “en hij zal velen ... doen terugkeren tot de Heer, hun God”.

Hand. 9:35 “zij bekeerden zich tot de Heer”.

Hand. 15:19 “hen die zich uit de volken tot God bekeren”.

1 Thess. 1:9 “hoe gij u van de afgoden tot God bekeerd hebt”.

Jak. 5:20 “wie een zondaar van zijn dwaalweg terugbrengt”.

Dit woord “epistrefo” wordt ook gebruikt als het gaat om het tot inkeer komen van een gelovige, die een verkeerde weg is opgegaan. Zo zegt de Heer tot Petrus: “Als gij eens bekeerd zult zijn, versterk uw broeders” (Luk. 22: 32).

En “metanoeo” kan ook slaan op de gemoedsverandering en het berouw bij gelovigen, zoals uit 2 Kor. 7:10 blijkt.

Dit zijn trouwens - zo ver mij bekend - de enige gevallen dat deze beide woorden niet op de bekeering van de zondaar, maar op het tot inkeer komen van een gelovige betrekking hebben.

Met het hier bovengestelde is het begrip “bekering” voldoende belicht en eveneens blijkt er al uit dat dit begrip een centrale plaats in de bijbel inneemt.

Bekering nog steeds actueel?

Al met al neemt dat echter niet weg, dat we de vraag of bekering misschien een verouderd begrip is, onder ogen moeten zien.

Daarbij kunnen we twee dingen direct stellen, namelijk

- a. dat de Schrift nergens zegt, dat bekering slechts voor bepaalde mensen in een bepaalde tijd een vereiste zou zijn
- b. dat de Schrift heel duidelijk naar voren brengt waarom de mens zich moet bekeren.

Een opheffing van het voorschrift om zich te bekeren - zoals dat er is ten aanzien van de wet - komen we in de bijbel niet tegen! Daarmee is punt a. afgehandeld.

Ten aanzien van punt b. valt het volgende op te merken: de bijbel verkondigt, dat er een heilige God, Schepper van hemel en aarde is. Deze God is zeker een liefderijk God, maar tevens ook een heilig God. In dezelfde brief waarin staat “God is liefde” staat ook “God is licht” (1 Joh. 4:9, 16 en 1 Joh. 1:5). Over het eerste hoor je wel praten (als men het tenminste nog over God heeft) maar het tweede wordt gewoon genegeerd. En toch is dat net zo belangrijk als het eerste. In verband met Gods heiligheid en verhevenheid merkt de Schrift op: “Want geen mens zal Mij zien en leven” (Ex. 33:20) “Want ook onze God is een verterend vuur” (Hebr.12:29)

“Vreselijk is het te vallen in de handen van de levende God” (Hebr. 10:31)

“God, die een ontoegankelijk licht bewoont, die geen mens gezien heeft of zien kan” (1 Tim. 6:16).

In schril contrast met de verhevenheid en heiligheid van God staat de nietigheid en zondigheid van de mens. Luistert u maar:

“Alle vlees is als gras en al zijn heerlijkheid als een bloem van het gras. Het gras is verdord en de bloem is afgevallen” (1 Petr.1:24).

“Zie, volken zijn geacht als een druppel aan een emmer en als een stofje aan een weegschaal” (Jes. 40:15).

“De Here zag, dat de boosheid des mensen groot was op de aarde en al wat de overleggingen van zijn hart voortbrachten te allen tijde slechts boos was” (Gen. 6:5).

“Er is niemand die goed doet, zelfs niet één” (Ps. 14:3).

“Arglistig is het hart boven alles, ja verderfelijk is het, wie kan het kennen?” (Jer. 17: 9).

“Want uit het hart komen voort boze overleggingen, moorden, overspelen, hoererijen, diefstal, valse getuigenissen, lasteringen” (Matth. 15:19).

“Want er is geen onderscheid, want allen hebben gezondigd en bereiken de heerlijkheid van God niet” (Rom. 3:23).*

* Dit zijn slechts enkele uitspraken. Zie voor verdere aanwijzingen Toets 5: “Het probleem van de zonde”.

En daarom roept de Schrift de mens, die met zijn rug naar God toestaat op zich innerlijk te veroordelen en zijn zondige toestand voor God te erkennen, om zich dan tot God te keren met schuldbelijdenis en te geloven in Jezus Christus.

Is God veranderd?

We zijn nog steeds bezig met de vraag of bekering misschien een verouderd begrip is. In het licht van het voorgaande zou dat alleen het geval kunnen zijn, als

- a. God in zijn wezen veranderd is en zijn normen lager heeft gesteld.
- b. de mens verbeterd is, zodat hij geen bekering meer nodig heeft.

Het één noch het ander is echter het geval. God zou God niet meer wezen als Hij nu eens zus en dan weer zo zou zijn, als Hij in zijn wezen zou veranderen. De Schrift beklemtoont deze onmogelijkheid met de woorden: “de Vader der Lichten, bij wie geen verandering is of schaduw van omkering” (Jak. 1:17).

Ja, God wordt genoemd “de Onveranderlijke Israëls”, die wat zijn raadsbesluiten en wat zijn wezen betreft niet verandert, die geen berouw kent, niet liegt, ja niet liegen kan (vgl. 1 Sam. 15:29).

Terloops wil ik opmerken dat God wat zijn regering betreft niet gebonden is aan zijn uitspraken (denk aan Nineve als het zich op de prediking van Jona bekeert) en dat Hij wat zijn gevoelens betreft smart en berouw kent (vgl. Gen. 5:6; 1 Sam. 15:35b; Ex. 32:12 en 14; Jer. 15:6).

Is de mens verbeterd?

God is dus niet veranderd, maar is de mens dan misschien verbeterd? Ik zei al, dat dit niet het geval is. Waardoor zou de mens verbeterd moeten zijn? Het kwaad zit namelijk niet in de omstandigheden waaronder hij leeft, maar wortelt in zijn hart.

Niet de omstandigheden hebben de mens slecht gemaakt. De mens zondigde juist in de meest ideale omstandigheden en als gevolg daarvan werden de omstandigheden mede ten kwade beïnvloed.

Het kwaad van de mens zit ook niet in de eerste plaats in zijn verkeerd gedrag ten opzichte van de medemens, maar in zijn verkeerde houding ten opzichte van God.

De eerste zonde was een daad van ongerechtigheid tegenover God; de tweede zonde die de Schrift beschrijft krijgt daarenboven het karakter van onrecht ten opzichte van de naaste (vgl. Gen. 3 en Gen. 4). Alle sociale verbeteringen veranderen niets aan de mens en ze veranderen niets aan de verhouding van de mens tot God.

In zichzelf is de mens zondig, verdorven, onrein en de onmogelijkheid dat daarin enige verandering tot stand zou komen is uitgedrukt in twee Schriftwoorden. Het ene is afkomstig van Job, die gesproken heeft: “Komt ooit een reine uit een onreine? Niet één” (Job 14:4).

Het andere is een uitspraak van de Here Jezus en deze luidt: “Wat uit het vlees geboren is, is vlees” (Joh. 3:6a).

Ieder, die een beetje objectief leest zal moeten toegeven, dat de bijbel beslist geen optimistisch geluid over de mens laat horen. En wat de toekomst betreft laat het boek de Openbaring zien, dat de laatste levensfase van Adams ras beslist geen vooruitgang te zien geeft.

Als men dan bovendien nog een beetje eerlijk is ten opzichte van zichzelf en van de samenleving van nu, dan zal men moeten toegeven dat de mens niets verbeterd is, ondanks welke uiterlijke veranderingen ook. Integendeel, het kwaad neemt hand over hand toe. Steeds bruter en brutaler laat de mens zien, hoe verdorven zijn innerlijk is.

De oude spreuk:

GOD IS NIET VERANDERD
DE MENS IS NIET VERBETERD
DAAROM IS HET EVANGELIE NIET VEROUDERD

is dan ook nog altijd onverminderd van kracht. De boodschap van bekering tot vergeving van zonden is nog altijd actueel.

Vanwaar het stilzwijgen?

Vragen we nogmaals waarom men over het woord bekering niet meer rept dan is het antwoord doodeenvoudig: men wil dit woord niet meer horen. Men koestert een optimistische kijk op de mens en men wil dat troetelkind niet kwijt.

Men wil zijn schuld voor God niet erkennen, men wil niet gewezen worden op zijn zonde.

Van de christenheid nu kan hetzelfde gezegd worden als van Israël eertijds namelijk: “Het hart van dit volk is dik geworden, en hun oren zijn harthorende geworden en hun ogen hebben zij toegesloten” (Matth.13:15).

Men wenst de term zondaars niet meer te horen en het woord bekering evenmin. Men spreekt over de liefde van God, maar men wil niet accepteren dat die liefde geopenbaard is in het geven van zijn eigen Zoon opdat wij NIET VERLOREN zouden gaan (Joh. 3:16). Men spreekt over Jezus Christus als over een vrijheidsstrijder, als over iemand die een nieuwe beweging op gang gezet heeft; en gaat volkomen voorbij aan het woord van Paulus:

“Het woord is betrouwbaar en alle aanneming waard, dat Christus Jezus in de wereld gekomen is om zondaars te behouden” (1 Tim. 1:15).

Om zondaars te behouden moest Hij mens worden.

Om zondaars te behouden moest Hij het oordeel van God over de zonden dragen.

Om zondaars te behouden moest Hij van God verlaten worden en het oordeel ondergaan.

Om behouden te worden moet de mens zijn schuld voor God erkennen.

Om behouden te worden moet de mens met berouw tot God komen. Om behouden te worden moet de mens geloven in Hem, die voor zondaars stierf.

Voor wie zich niet wenst te bekeren is er “geen dageraad” (Vgl. Jes. 8:20), hoe mooi men soms ook over God en Christus spreken kan. Als we niet het mes in ons hoogmoedige “ik” willen zetten is er geen gemeenschap, geen contact met God mogelijk.

God kan alleen wonen bij hen die zich verootmoedigen vanwege hun zonden. Jesaja 57:15,16 zegt het zo kenmerkend: “In de hoge en in het heilige woon ik EN BIJ DE VERBRIJZELDE EN NEDERIGE VAN GEEST, om de geest der nederigen en het hart der verbrijzelden te doen opleven. Want Ik zal niet altoos twisten, noch voor eeuwig toornig zijn, anders zou de geest voor mijn aangezicht bezwijken” (vergel. Ps. 51:19; Jes. 66:2; Ps. 34:19).

Van zulke verbrijzelden geldt:

“Zalig zijn de armen van geest, want voor hen is het koninkrijk der hemelen” (Matth. 5:3).

Een merkwaardig contrast

Tegen het stilzwijgen van de moderne theologie over de bekering steekt het veelvuldig spreken van de bijbel over dit begrip scherp af. Nogmaals laat ik de bijbel zelf aan het woord; misschien dat de mokerslagen van het Woord het hart verbrijzelen van hem of haar die het tot nu toe gepantserd heeft tegen elke oproep om bekering.

Vóórdat Jezus Christus zijn dienstwerk begon trad Johannes de dooper als de voorloper op. Waaruit bestond zijn prediking? Hieruit:

“Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen” (Matth. 3:2). Wat was het effect van zijn prediking? “Toen liep tot hem uit Jeruzalem en heel Judea, en de hele omstreek van de Jordaan en zij werden door hem gedoopt in de Jordaan, terwijl zij hun zonden beleden” (vs. 5, 6).

Wat predikte Christus? “Van toen af begon Jezus te prediken en te zeggen: Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen” (Matth. 4:17),

en: “Als gij u niet bekeert, zult gij allen evenzo omkomen” (Luk. 13:3) “Ik zeg u, dat er zo blijdschap zal zijn in de hemel over één zondaar die zich bekeert” (Luk. 15:7).

Met welke prediking stuurde Jezus Christus zijn discipelen de wereld in? Luk. 24:46 zegt er dit van: “Zo staat er geschreven en zo moest de Christus lijden en uit de doden opstaan op de derde dag: en in zijn naam gepredikt worden bekering en vergeving van zonden onder alle volken, te beginnen bij Jeruzalem”. Hoe hebben de discipelen zich van deze taak gekwetend? We lazen het al van Petrus, dat hij predikte: “bekeert u en een ieder van u late zich dopen” (Hand. 2:38).

En: “hebt dan berouw en bekeert u, opdat uw zonden mogen uitgewist worden” (Hand. 3:19).

En op de Areopagus heeft Paulus getuigd:

“God dan verkondigd met voorbijzien van de tijden der onwetendheid, nu aan de mensen dat zij zich overal moeten bekeren, omdat Hij een dag gesteld heeft, waarop Hij het aardrijk in gerechtigheid oordelen zal door een man, die Hij daartoe bestemd heeft” (Hand. 17:30, 31).

Let wel, er staat “allen” en “overal” en dat met het oog op het oordeel dat Jezus Christus eenmaal zal uitoefenen.

“Allen” omvat heel de mensheid en “overal” heel het aardrijk. Voor allen overal is de boodschap van bekering nog steeds urgent. Die boodschap heeft niets aan actualiteit ingeboet. En gelukkig is er nog steeds de gelegenheid om zich te bekeren. Straks als de oordelen van God over de aarde losbarsten, breekt de tijd van verharding voor de christenheid aan. Dán komt de tijd, dat God hen een werking van de dwaling zendt, opdat ze de leugen geloven (2 Thess. 2:11). Het resultaat daarvan vinden we in het boek de Openbaring waar we lezen:

“En de overige mensen, die niet gedood waren door deze plagen bekeerden zich niet van de werken van hun handen”. “En zij bekeerden zich niet van hun moorden, noch van hun toverijen, noch van hun hoererij, noch van hun diefstallen” (Openb. 9:20,21).

“En de mensen werden verbrand door grote hitte en zij lasterden de naam van God, die macht over deze plagen had, en zij bekeerden zich niet”.

“En zij kauwden hun tongen van pijn, en lasterden de God van de hemel vanwege hun pijnen en vanwege hun zweren: en zij bekeerden zich niet van hun werken” (Openb. 16:9,11).

Wat een geluk dat het nu nog de dag van de genade is, de “welaangename tijd” (2 Kor. 6:2). Misschien bent u beïnvloed door de moderne, aangepaste theologie met zijn optimistische kijk op mens en wereld. Laat u toch niet langer in slaap sussen. Word wakker! Zie uw verloren toestand in en bekeer u tot Hem, die aan ons “de bekering ten leven” heeft gegeven (Hand. 11:18).

Laat deze oproep voor u niet tevergeefs zijn.

KAN JE JE WEL ZELF BEKEREN?

Lijdelijk christendom

In het vorige hoofdstuk was terloops even sprake van zware calvinistische groeperingen waar het begrip bekering nog geen afgedane zaak is.

Enerzijds is het verheugend dat in deze kringen nog over bekering gesproken wordt. Helaas echter gebeurt dat vaak op een ongezonde en onbijbelse manier.

De christenen die ik hierbij op het oog heb beschouwen de bekering volledig als een zaak van God, waarbij de mens slechts lijdend voorwerp is.

Men spreekt over de zondaar als over “een stok en een blok”. Hij ligt waar hij ligt en als God niet aan hem werkt dan is het een verkeken zaak. De uitdrukking “mocht het nog eens komen (staan) te gebeuren”, - namelijk, dat God aan je hart werkt, - is kenmerkend voor dit lijdelijke “christendom”, dat in veel opzichten een karikatuur van echt bijbels christendom is.

Alleen Gods zaak?

In deze kringen wordt zo eenzijdig de nadruk gelegd op de soevereiniteit van God en op de leer van de uitverkiezing dat de menselijke verantwoordelijkheid volledig in de knel komt. Terwijl de Schrift zegt “bekeert u”, zegt men in deze kringen “ja, maar je kunt je niet bekeren, GóD moet dat doen”. Zo wordt in feite de oproep tot bekering van zijn kracht beroofd. Om deze opvatting te staven beroept men zich uitgerekend op de twee keer, dat in de Schrift de bekering als een zaak van God wordt voorgesteld en men veronachtzaamt de meer dan honderdtwintig keer dat de mens wordt opgeroepen zich te bekeren. Deze twee keer betreft het dan nog niet eens de persoonlijke bekering, maar de bekering van het volk Israël. De beide teksten waarom het gaat zijn Jer. 31:18 en Klaagl. 5:21. De eerste luidt:

“Ik heb werkelijk Efraïm horen klagen: Gij hebt mij getuchtigd; als een ongetemd kalf werd ik getuchtigd; bekeer mij dan zal ik mij bekeren”.

En de tweede: “Breng ons Here tot uw weder dan zullen wij wederkeren”.

Het is werkelijk te gek om zich van de oproep en de verantwoordelijkheid om zich te bekeren af te maken met een beroep op deze beide teksten. In feite namelijk zijn deze twee uitspraken al een bewijs van verootmoediging en bekering.

Een gestolen Jezus

Het is betreurenswaardig dat deze christenen iedere oproep om zich te bekeren naast zich neer leggen met de opmerking “Zo gemakkelijk gaat het niet”. Wijs je hen op de Schrift die ons oproept ons te bekeren en spreek je over het aannemen van Jezus Christus dan heeft men zijn antwoord klaar. Het heet dan dat er heel wat mensen met “een gestolen Jezus” rondlopen. Ja, dat velen met “een ingebeelde hemel op weg zijn naar de hel”.

Het bedroevende is dat sommigen een beroep op de Schrift zelfs al durven doen met de tekst: “de letter doodt, maar de Geest maakt levend.”

Overeenkomst met nieuwe theologie

Tussen deze mensen en de aanhangers van de vernieuwingstheologie bestaat een merkwaardige overeenkomst. De laatsten ontkrachten het Schriftwoord door de tekst te rekenen tot de “verpakking”, die ouderwets, primitief, mythisch of wat dan ook is. Het gaat om de boodschap en die kun je niet zonder meer uit de letterlijke bewoordingen halen. Die boodschap moet je wetenschappelijk “vertalen” voor onze tijd.

De hypercalvinist ontnemt het Schriftwoord ook zijn kracht maar hij doet dat door de tekst tot de “dode” letter te rekenen. De Geest moet het woord levend maken aan je hart. En dat innerlijk licht krijg je alleen als je “in de trekkinge des Heren bent komen te liggen”.

Huichelaars en wanhopigen

Er wordt vaak de spot gedreven met de mensen uit deze zware kringen, die zoals dan wordt verteld, zondags de haan bij de kippen weghouden terwille van het sabbatsgebod. Men ziet in hen alleen maar bekrompen, stijfkoppige, huichelachtige vromen. Wie hen zo beoordeelt vergeet dat er in deze kringen vaak erg geleden wordt. Men lijdt zijn leven lang onder de angst voor een rechtvaardig en

heilig God. Men smeekt en bidt om licht, maar het blijft duisternis. Wordt de bevrijdende boodschap van Gods genade voor zondaars gebracht dan huiveren deze mensen om die aan te nemen, want ze moeten toch eerst innerlijk weten of het wel voor hen bedoeld is. Ze zijn als een kat, die nog hoger in een lichtmast kruipt waaruit hij niet meer naar beneden kan komen, naarmate de man die hem wil redden dichterbij komt.

Inderdaad zijn er huichelaars onder deze categorie christenen. Grote huichelaars zelfs. Mensen, die je met een onbewogen gemoed vertellen hoe zondig ze wel zijn ... pardon hoe zondig “de mens” wel is. Mensen, die stijf staan van hoogmoedige nederigheid.

“Meneer”, zei iemand die met zijn stoel achteroverleunde tegen de muur van zijn huisje, tegen een collega van me, “als ik omval en net als Eli mijn nek breek dan brand ik het volgend ogenblik in het hellevuur. Dat weet ik best, dat hoeft u me niet komen te vertellen”... en rustig zoog hij voort aan zijn pijpje... Daarnaast zijn er echter wanhopigen, zoals de mevrouw, die me toevertrouwde dat ze wel zelfmoord wilde plegen als ze maar durfde. En in verhouding met andere groeperingen zijn het er in deze kringen velen, die zelfmoord plegen of er een poging toe doen.

Voor deze wanhopigen en voor hen, die met hen in contact komen schrijf ik eigenlijk. Graag zou ik hen de ogen willen openen voor de ongezonde geestelijke sfeer waarin ze leven om hen vervolgens te wijzen op de rijkdom van Gods genade. Dat dit in eerste instantie als een pijnlijke ingreep zal worden ervaren is moeilijk te voorkomen.

De “zwaren” evangeliseren niet

Laat ik vooraf mogen opmerken, dat er onder hen, die men “zwaren” noemt, een meer evangelisch gerichte stroming valt op te merken, van waaruit bijvoorbeeld steun verleend wordt aan de Evangelische Omroep. Daarnaast echter is er een stroming die van deze oproep met, zijn “lochte versjes” niets hebben moet. De vertegenwoordigers hiervan heb ik op het oog. Daarbij wil ik beklemtonen dat deze stroming veelal niet te vereenzelvigen valt met bepaalde organisatorische verbanden. Men moet wat ik schrijf dus niet zo maar op bepaalde kerkelijke gemeenschappen laten slaan; dat zou onrechtvaardig zijn.

Het ongezonde en onbijbelse standpunt van het hypercalvinisme blijkt hieruit, dat deze “zwaren” niet evangeliseren. Straatprediking of tentevangelisatie zijn voor hen onbekende zaken. Zoals Petrus op een tempelplein of zoals Paulus op een Areopagus het evangelie verkondigen dat doen ze niet. omdat ze het “niet kunnen”. Hun leer staat hen dat niet toe. want “zo gemakkelijk gaat het niet.” Het evangelie is er niet voor iedereen, wat dacht je nu wel. Je moet uitverkoren wezen anders kom je er niet...

Deze christenen stichten elkaar in grotere of kleinere gemeenschappen, maar aan werkelijk evangeliseren komen ze niet toe. Het voorbeeld van Petrus en Paulus, van Stefanus en Filippus kunnen ze niet volgen. En dat niet omdat hen daartoe de geestelijke kracht ontbreekt - (dat ook?) - maar omdat hun opvatting hen daartoe in de weg staat.

DIT PUNT ZOU IEMAND DE OGEN AL MOETEN OPENEN voor het feit dat er iets mis is.

Geen oproep om zich te bekeren

Men zal mij tegenwerpen, dat er toch wel bepaalde evangelisatiediensten worden gehouden. Inderdaad is dat het geval, maar dit zijn samenkomsten voor het bekende publiek met een tale Kanaäns die alleen door ingewijden is te verstaan.

Aan deze zogenaamde evangelisatiediensten ontbreekt bovendien een zeer belangrijk element. Men schildert er de verdorven toestand van de zondaar in de meest schrille kleuren, men pleegt een zielsontleding die werkelijk frappant is, maar aan het voorstellen van de rijke genade van God, die “niet wil dat iemand verloren gaat”, maar wil “dat alle mensen behouden worden” komt men niet toe. Die “iemand” is namelijk alleen de uitverkorene en onder “alle mensen” mag je ook alleen de uitverkorenen verstaan. Als er staat dat God de wereld heeft liefgehad, heb je ook te bedenken, dat het in Joh. 3:16 alleen over de uitverkorenen in de wereld gaat. Zo maakt men het woord van God krachteloos door zijn redenering. Hel en verdoemenis, zonde en verdorvenheid worden gepredikt, maar Gods rijke genade komt hoogstens voor de enkeling even om de hoek kijken.

Hier is het wel de plaats om op een ander uiterste te wijzen. Ik denk aan de massameetings van het lichte, evangelische genre, waar over de zondigheid en de verlorenheid van de mens bijna niet gesproken wordt. Het is enkel: wil je gelukkig worden dan moet je Jezus aannemen. De ploeg van het Woord laat men niet de grond van het hart openbreken, nee men “geneest de breuk op het lichtst”. Het gevolg is, dat er oppervlakkige beslissingen voor Jezus worden genomen, die later blijken geen stand te houden omdat het enkel mensenwerk is. Gelukkig echter zijn er die deze samenkomsten bezoeken in wie God het zondebesef al gewerkt heeft en die daar tot bevrijding komen. In de hyperzwane kringen komt men echter aan de bevrijding niet toe. Men houdt iemand die het heil begeert zelfs af met de opmerking dat hij nog lang zo ver niet is, hij moet eerst nog maar eens “een grote walg” van zichzelf krijgen ...

Men spreekt dus niet over de rijke, vrije genade van God die ieder aangeboden wordt en evenmin roept men de luisteraars op tot bekering. Dit laat duidelijk zien dat men het bijbelse spoor bijster geworden is. Johannes de Doper en Christus, Petrus en Paulus en zovelen meer, hebben de mensen opgeroepen zich te bekeren, maar de hypercalvinistische prediker kan een dergelijke oproep niet over de lippen krijgen. Ook hier “verbiedt” zijn leer hem het voorbeeld van Christus en de apostelen te volgen.

De eerlijkheid gebiedt te zeggen, dat niet alleen de “zwaren” dit manko vertonen, ook bij de gewone calvinistische prediking valt dit verschijnsel op te merken. Persoonlijk maakte ik een evangelieverkondiging mee waar de predikant sprak over het onderwerp “Was Christus een Held of een Martelaar?”. De spreker liet heel duidelijk uitkomen dat Christus noch het een noch het ander was. Hij schilderde de Here Jezus daarna als de Redder, die zijn leven voor zondaren gaf en sprak over het geloof waardoor de zondaar gerechtvaardigd wordt. Mijn verwachting, dat hij daarop de mensen zou oproepen om zich te bekeren en om hun geloof op Jezus Christus te vestigen, werd echter beschaamd. Hij eindigde zijn toespraak met de woorden: “Moge de Here u dit geloof schenken”. En zo werd de verantwoordelijkheid van de mens afgewenteld op God.

Evangelieverkondiging vervangen door leer

Nu brengt men hier tegen in, dat God het toch moet doen. Wij kunnen immers niets van ons zelf? Heeft Schortinghuis het niet gezegd in zijn bekende (beruchte?) werk over het “innige Christendom”: “ik wil niet, ik kan niet, ik weet niet, ik heb niet, ik deug niet”⁷ Staat er dan niet in de Schrift dat uit God het willen en het werken is en dat het geloof een gave van God is? Inderdaad dat staat er, maar dat verhinderde Paulus en Petrus niet om de mensen op te roepen zich te bekeren en de eis van geloof te stellen. En als wij de apostelen daarin niet kunnen volgen komt dat omdat we de verkondiging van het evangelie verwarren met de leer van evangelie of omdat we uit de leer conclusies trekken die we niet mogen trekken.

Op beide zaken wil ik uitvoeriger ingaan. De brief aan de Romeinen is geen evangelieverkondiging maar een uiteenzetting van het heil. En deze brief is gericht aan gelovigen. In de leer van het heil wordt behalve over de verantwoordelijkheid van de mens ook gesproken over het werk van God vóór en aan de mens. Zodra ik nu in plaats van de zondaar het evangelie te verkondigen hem de leer van het heil voorhoudt werp ik een struikelblok voor hem neer. Hij zal dan de verantwoordelijkheid om zich te bekeren op God afschuiven. In de brief aan de Efeziërs worden de raadsbesluiten van God van vóór de grondlegging der wereld geopenbaard en alles wat Hij aan mensen doet die dood zijn in hun misdaden en zonden. De redding wordt daar geheel van Gods zijde gezien, zelfs het geloof hebben we niet van onszelf maar is een gave van God (Ef 2:8, 9). We zijn zijn maaksel, geschapen in Christus Jezus. Maar diezelfde Paulus die deze leer in een brief aan gelovigen ontvouwt, heeft wel degelijk de ongelovigen opgeroepen te geloven.

Nooit mogen we de leer van het heil de prediking van het evangelie te niet laten doen. Nimmer mogen we de verantwoordelijkheid van de mens om zich te bekeren opheffen met een beroep op de leer van het heil, die laat zien dat de redding het werk van God is. OOK AL KUNNEN WE DEZE TWEE ZIJDEN NIET MET ELKAAR VERZOENEN DAN HEBBEN WE TOCH ELK VAN DE TWEE OP HUN PLAATS TE LATEN STAAN. De Schrift spreekt over de uitverkiezing van God, maar evengoed over de verantwoordelijkheid van de mens. De bijbel spreekt over wedergeboorte als het werk van Gods Woord en Gods Geest, maar evenzeer over bekering als een daad van de mens.

Vaak heeft men het beeld van een huis gebruikt waar buiten op de deur staat: “Komt allen tot mij, die vermoeid en belast zijt” en waar de zondaar die door de deur binnengaat aan de binnenzijde ziet staan: “Uitverkoren van voor de grondlegging van de wereld”. Aan de buitenzijde: “bekeert u”, aan de binnenzijde “wedergeboren”. Aan de buitenzijde: “kom”, aan de binnenzijde: “getrokken”.

Helaas verwisselen de “zwaren” deze opschriften. Wat als troost en versterking voor de ongelovigen bedoeld is, maken ze tot een struikelblok voor onbekeerden.

Het geloof is Gods gave

Als tweede punt noemde ik, dat men uit de leer conclusies trekt die men niet mag trekken.

In de vijftiger jaren hield ik met anderen een straatprediking in Urk. Na afloop deelden we traktaten uit. Ik wilde twee vissers, die wat achteraf hadden staan luisteren, zo'n blaadje geven, maar ze weigerden met de mededeling dat ik een dwaalleraar was. Ik zei hun, dat ik het erg zou vinden als ik dat inderdaad zou zijn en vroeg ze mij te overtuigen van mijn verkeerde leer. Hun antwoord kwam hierop neer, dat ik het veel te licht voorgesteld had. Je kon je zomaar niet bekeren, je kon zo maar niet geloven, dat moest God bewerken. En over dat laatste had ik het helemaal niet gehad. Ik beriep me op de toespraken van Petrus en Paulus en zei tenslotte: “Mijne heren, ik sta als de stokbewaarder te Filippi voor u en vraag: wat moet ik doen om behouden te worden. Wat is uw antwoord?”

Er kwam geen antwoord; ook niet nadat ik daar op aandrong. “Dan zal ik u het antwoord van de apostelen geven”, zo vervolgde ik. “Geloof in de Here Jezus en gij zult behouden worden, gij en uw huis”. Prompt wierp één van de twee mij tegen: “maar het geloof is een gave Gods” en hij begon een heel verward betoog over zijn visserscheepje en het kennen van de vaarweg. Daarop wong zich een oud Urker mannetje naar voren, duwde mij aan de kant, stak zijn knokelige hand onder de neus van zijn dorpsgenoot en zei: “Janus, ie legge in de dood, maar ie stekke ook geen poot nut om eruit te komme”; daarop wendde hij zich tot mij en zei, dat ik beter kon gaan spreken met mensen, die begerig waren naar het heil. Als jong broekje was ik de oude baas erg dankbaar voor zijn hulp. Dit voorval ben ik nooit vergeten en het heeft me laten zien hoe volkomen lijdelijk men over zonde staat, verderf en geloof kan spreken. En hoe men uit een enkele bijbeltekst conclusies trekt, die niet verantwoord zijn.

Eten en drinken is een gave Gods

Op de uitspraak dat het geloof een gave van God is, wil ik nader ingaan. Deze tekst mag namelijk niet zo gelezen worden dat iedere verantwoordelijkheid om te geloven daardoor van de mens afgenomen wordt. Er zijn namelijk vrij identieke uitspraken die dat duidelijk maken. Destijds bij die straatprediking in Urk was ik nog niet zo in de Schrift thuis en ook niet zo ad rem als evangelist. C.J. Vink. Hij maakte tijdens een straatprediking in Katwijk mee, dat een dikke visserman zijn toespraak onderbrak met de reeds geciteerde tekst: “Het geloof is een gave Gods”. Allerm minst uit het veld geslagen riep de heer Vink hem toe: “wacht even, mijnheer”, daarop bladerde hij in zijn bijbel-tje en las met luide stem: “Ja, ook, dat ieder mens ete en drinke, en het goede geniete van al zijn arbeid, dit is een gave Gods”.

Daarop keek hij de man aan en vervolgde met “en meneer, u heeft van dat eten en drinken een goed gebruik gemaakt, zie ik”.

De geciteerde tekst staat in Pred. 3:13 en wordt nog eens herhaald in hoofdstuk 5:18. Zulke uitspraken laten zien dat de verantwoordelijkheid van de mens niet uitgeschakeld is.

Zo lezen we in Hand. 17:25 dat God aan “allen leven en adem en alles geeft”, maar dat sluit niet uit, dat ik wel degelijk moet ademen om in leven te blijven en moet werken voor mijn natje en droogje.

Nog een voorbeeld: in Hand. 11 verhaalt Petrus hoe Cornelius en zijn huis tot bekering is gekomen. Als reactie daarop constateren de broeders te Jeruzalem dat “God ook aan de volken de bekering ten leven gegeven heeft”. De bekering is dus een gave van God. Maar deze uitspraak maakt heel duidelijk hoe dat bedoeld is. De zin ervan is dat niet alleen Joden tot bekering kunnen komen, maar dat God ook aan heidenen die mogelijkheid gegeven heeft. De mens zelf is er echter voor verantwoordelijk zich te bekeren. De vraag, hoe die bekering in elk individueel geval tot stand komt, is daarbij een zaak van tweede orde. De verantwoordelijkheid om zich te bekeren staat nummer één.

Zovelen hem aangenomen hebben

Het is belangrijk op te merken dat in de Schrift meerdere malen de verantwoordelijkheid van de mens het eerst genoemd worden en dan pas het werk van God vermeld wordt. In Jes. 53:1 lezen we eerst: “Wie gelooft, wat wij gehoord hebben” en dan pas volgt “aan wie is de arm des Heren geopenbaard”. In Joh. 1:12 staat eerst “zovelen Hem aangenomen hebben” en dan pas volgt “hun gaf Hij het recht kinderen van God te worden”. Volgens de lezing van het zware calvinisme zou er moeten staan: “alleen zij, die Hij het recht gaf kinderen van God te worden, kunnen hem aanemen”, maar zo staat het er niet.

En het vervolg van dat vers luidt “hun die in zijn naam geloven” waarna pas aan het eind van vers 13 wordt gezegd, dat dit degenen zijn, “die uit God geboren zijn”.

Als deze teksten de verantwoordelijkheid van de mens zo’n voorname plaats geven dan mogen, ja dan moeten wij dat ook doen.

De wonderbare bekering van...

Er is nog een symptoom dat wijst op een ongezonde tendens in de bedoelde “zware” stroming. Dat is het verschijnsel van de bekeringsgeschiedenissen, die in druk uitgegeven of op gezelschapsavonden verteld worden.

Ongetwijfeld is de bedoeling daarvan te wijzen op de genade van God, die de zondaar of zondares in de vrijheid geleid heeft. Vaak wordt dat tenminste ook in de titel vermeld, in de trant van: de genade van God verheerlijkt in de bekering van ... En in dezelfde geest verschijnen er beschrijvingen van het zalig afsterven van ...

Een bekering schijnt dus zo’n zeldzaamheid te zijn, dat daarvan een publicatie verschijnt. Stel je voor, dat er naar aanleiding van de bekeringen op de Pinksterdag te Jeruzalem drieduizend bekeringsverhalen waren uitgegeven...

Maar dat is nog niet alles, de publicatie zelf vertoont bepaalde eigenaardigheden. Om namelijk te laten zien hoe groot de genade van God is, moet ook duidelijk uitkomen wat een groot zondaar de betreffende bekeerling was en wat een werk Gods Geest heeft gehad om hem of haar uit te leiden. Daarbij moet uitvoerig vermeld worden wat een zware zielestrijd de betrokkene daarbij heeft meegemaakt.

Het resultaat is dan ook, dat in die verhalen de mens met al zijn ervaringen centraal komt te staan ondanks de dikwijls zo goed bedoelde tekst op de titelpagina.

Het omhelzen van je verdoemenis

Men meent, dat de genade Gods wel het meest verheerlijkt wordt, als de mens al tegenspartelend tenslotte uit de klauwen van satan wordt bevrijd. De stelling “God moet het doen” wordt dan zo uitgebouwd, dat de mens zelfs tegenstrevend gered wordt. Hoe men dat rijmt met het woord op de laatste bladzijde van de Bijbel: “En wie dorst heeft, kome; wie wil, neme het water des levens om niet” (Openb. 22:17), is onbegrijpelijk.

In de Friese Wouden werd ik bij huis-aan-huis-colportage ergens binnengenodigd. De vrouw des huizes begon me omstandig haar bevindingen te vertellen en het hoogtepunt was wel, dat ze zover was gekomen, dat ze “haar eigen verdoemenis had omhelsd”. Ze was zo overtuigd van haar verloren, strafwaardige toestand en van Gods gerechtigheid, dat ze het wel goed vond dat God haar voor eeuwig oordeelde in de hel. Per slot van rekening zou ze dan toch ook eeuwig de rechtvaardigheid van God bewijzen. Maar terwijl zij de verdoemenis wenste, had God haar heil op het oog...

Ik vertelde deze vrouw, dat ik me kon indenken dat ze de rechtvaardigheid van God erkende als Hij haar zou oordelen. Uiteindelijk doet iedere overtuigde zondaar dat immers. Juist omdat we beseffen het rechtvaardig oordeel van God verdiend te hebben, roepen we in de nood van onze ziel om genade. Als de tollenaar in de tempel dat niet beseft had, zou hij ook niet gesmeekt hebben: “O, God wees mij, zondaar genadig”.

Maar dat is nog wat anders dan je verdoemenis omhelzen. Van God staat dat Hij geen lust heeft in de dood van de zondaar, maar veeleer daarin dat de zondaar zich bekeert. “Zou Gods Geest”, zo zei

ik haar, “dan in u werken, dat u uw verdoemenis omhelst? Dat is totaal onmogelijk”. Maar ja... ik begreep het niet en ik kon het ook niet begrijpen, want ik “was niet ingeleid”...

Onwederstandelijke genade

Dit volkomen uitschakelen van de menselijke verantwoordelijkheid komt ook uit in de term “onwederstandelijke genade”. Men bedoelt daarmee, dat bij diegenen die God uitverkoren heeft de genade van God op een bepaald ogenblik zo gaat trekken en dat die persoon, of hij wil of niet, ja tegen zijn eigen wil in, tot overgave wordt gebracht.

Een frappant voorbeeld van deze redenering leverde een man in Broeksterwoude, die ik samen met mijn broer opzocht. De goede man praatte de hele avond over zijn bevindingen en elke poging om over de Schrift en over Christus te spreken kapte hij af met een nieuw verhaal over zichzelf. Hij bracht naar voren dat God driemaal in zijn leven tot hem gesproken had en de laatste keer gebeurde dat toen hij in een café zat. Daar greep God hem en hoe hij ook tegenspartelde, Gods “onwederstandelijke genade” bracht hem waar hij wezen moest. Wij hadden gehoopt te horen, dat die genade hem aan de hand van de Schrift tot erkenning van zijn zondige toestand en van zijn zonden zou hebben gebracht en vervolgens dat hij Jezus Christus zou hebben aangenomen zoals de Schrift dat in Joh. 1:12 zegt. Maar dat alles kwam er niet uit. God verzekerde hem - door een innerlijke stem - dat hij er ook bij hoorde ook al wou hij dat zelf niet. Zo onwederstandelijk was de genade... Nu lezen we in de Schrift inderdaad van het willen van de Here Jezus en van het niet willen van de mens ... maar hoe??

Ik doel op het woord van de Heer over Jeruzalem, dat luidt:

“Jeruzalem, Jeruzalem, gij die de profeten doodt en stenigt wie tot u gezonden zijn! Hoe dikwijls heb ik uw kinderen willen bijeenverzamen, zoals een hen haar kuikens bijeenverzamelt onder haar vleugels; en gij hebt niet gewild” Matth. 23:37.

Hier lezen we over het wel willen van Christus en het niet willen van de inwoners van Jeruzalem, maar is het resultaat nu, dat deze inwoners tegen hun wil ertoe gebracht worden om toch Christus aan te nemen? Beslist niet. Ondanks het feit, dat de Heer hen wilde redden kwamen ze om in hun zonde. De Heiland vervolgt namelijk met: “Zie uw huis wordt u woest gelaten”.

Als gij wilt

Nadat de Heer de bergrede heeft uitgesproken komt er een melaatse naar hem toe met de woorden: “Heer, als gij wilt, gij kunt mij reinigen”.

Deze man beseft, dat het afhangt van de wil van de Meester. Wat dat betreft hebben wij niets te willen. Maar deze man wordt niet geholpen tegen zijn eigen wil in. Nee, hij verlangt ernaar om genezen te worden. Gedreven door de nood, waarin hij zich bevindt, gaat hij tot de Heer en doet hij een beroep op zijn bereidwilligheid. Zo is het ook met de zondaar. Gedreven door zijn zondenood komt hij tot God en smeekt hij “O God wees mij, zondaar genadig”.

En wie zo komt vindt bij God een gewillig oor en ontvangt, in het geloof, ziende op Christus, de vergeving van zijn schuld.

Wanneer de vader van de maanzieke jongen aan de Heer vraagt “maar als gij iets kunt, wees met ontferming over ons bewogen”, dan werpt de Heer hem terug op zijn eigen verantwoordelijkheid met de woorden: “Dit “als gij kunt” (is: als gij kunt) geloven. Alle dingen zijn mogelijk voor hem die gelooft” (Markus 9:23).

Maar Saulus dan?

Graag beroept men zich op Saulus om het “onwederstandelijke” van de genade te illustreren. Men vergeet dan dat Paulus wel het feit, dat hij genade ontvangen heeft als voorbeeld stelt (1 Tim. 1:16), maar niet de wijze waarop hij gered is. In geestelijke zaken bestaat het gevaar, dat we dingen die op zichzelf staan, die uniek zijn, gaan veralgemenen.

De wijze waarop Saulus tot bekering gebracht is, is ontegenzeggelijk uniek. Nooit stelt hijzelf die wijze ten voorbeeld aan anderen. We lezen in het nieuwe testament ook geen tweede geval van zo'n bekering. Integendeel, Paulus zelf ging na zijn bekering uit om het evangelie te prediken en dat

evangelie bracht onder de werking van Gods Geest bij de hoorders levensverandering tot stand. Dat is de normale weg.

Gezelschapsavonden

Men ontleent aan de geschiedenis van Saulus of beter aan het feit, dat zijn bekeringsgeschiedenis driemaal in de bijbel wordt verteld nog iets, dat tot een van de uitwassen van de zware richting behoort. Men vindt er namelijk een grond in, om rond te gaan en in gezelschapsavonden, waar “het volkje Sions” vergaderd is, zijn bekering uitvoerig en tot in den treure te vertellen.

Ook in dit opzicht vergeet men het unieke van de bekering van Saulus van Tarsis. En men gaat er totaal aan voorbij dat de twee keer, dat Paulus zijn geschiedenis vertelt, namelijk voor de Joden te Jeruzalem en voor Agrippa te Cesarea, het verhaal van zijn bekering functioneel was in zijn betoog. Hij verkondigde daarin namelijk Christus als de verheerlijkte Heer, die hem verschenen was. Zoals de twaalven bij het volk getuigen waren van de opstanding van Jezus Christus omdat ze Hem na zijn opstanding op aarde hadden gezien, zo getuigde Paulus van de opstanding en de verheerlijking omdat hij de verheerlijkte Heer op de weg naar Damascus had gezien. Zelfs heeft dit nog te maken met het verschil in bediening van Paulus en van de andere apostelen, maar het zou te ver voeren dat hier te behandelen. De zogenaamde gezelschaps- of oefenavonden dienen echter in de regel alleen om de eigen bekering te verhalen en daaruit moet dan Gods genade blijken. Op deze avonden komt de persoon van de bekeerling evenwel op een zeer ongezone wijze in het middelpunt te staan.

Over wie spreekt hij?

Iemand, die door de prediking van het evangelie tot bekering was gekomen, vertelde me opgetogen, dat zijn broer nu ook bekeerd was. Ik vroeg hem hoe zich dat had toegedragen. Het bleek, dat zijn broer een zeer benauwde droom gehad had. Daarin had God tot hem gesproken, en hem gezegd dat hij ook tot het volkje behoorde.

Toen ik dit verhaal hoorde, had ik zo mijn bedenkingen, maar ik poogde daarvan niet te veel te laten blijken. Per slot van rekening kan God iemand op een bijzondere wijze tot inkeer brengen. De wandel van de man zou wel aantonen of dat inderdaad het geval was. Bovendien wilde ik niet de indruk wekken alsof “wij” het monopolie van evangelieverkondiging zouden bezitten. Na een paar maanden sprak ik onze vriend weer en hij vertelde me, dat zijn broer overal heenging om in bepaalde gezelschappen over zijn bekering te vertellen. Ik vroeg hem toen of zijn broer daarbij de Here Jezus en Zijn werk in het middelpunt stelde en sprak over de vergeving van zonden, die er is voor een ieder die gelooft of dat hij het vrijwel uitsluitend over zichzelf en zijn beleving had. Het antwoord liet niet lang op zich wachten, het laatste bleek het geval te zijn. Ik heb de man toen duidelijk gewezen op het onbijbelse van deze handelwijze en hem aangetoond dat, zoals hij zelf ervaren had, bekering een zaak is van aanvaarden van wat God in zijn woord zegt.

Bij een volgende ontmoeting bleken zijn ogen gelukkig open te zijn gegaan, want hij vertrouwde me toe: “k geloof nooit dat het met mijn broer wel echt is, want...” Het bleek namelijk, dat de vruchten van de bekering bij zijn broer alleen bestonden in het vertellen van zijn droom, maar dat er niets van te merken viel wat het praktisch leven betreft.

Karel hou je mond...

Van de hier bedoelde gezelschapsavonden gaat, zoals ik al eerder zei, geen evangeliserende werking uit. De aanwezigen worden namelijk niet opgeroepen zich te bekeren en te geloven in de Here Jezus. Nee, ze mogen alleen luisteren naar wat God aan een ander heeft gedaan en daarop verzuchten of de Heere zich toch ook nog eens voor hen “mocht komen te ontfermen”.

Het komt hierop neer, dat de “gekenden” de anderen “aan het spek laten ruiken”, hun tanden erin zetten mogen ze echter niet. Je mocht jezelf immers eens iets toe-eigenen dat je (nog?) niet toekomt...

Nog ernstiger wordt de situatie als de zogenaamde bekering niet slechts de bijbelse kenmerken mist, maar zelfs elementen bevat die totaal strijdig zijn met wat de Schrift daarover te zeggen heeft. De volgende geschiedenis is daar een beslist niet zeldzaam voorbeeld van.

In de twintiger jaren van deze eeuw was er in ons land een Zwitserse evangelist werkzaam, Sax geheten. Hij was een persoonlijk vriend van mijn vader en van deze heb ik gehoord hoe “broeder Sax” ergens in de Alblasserwaard een oude boer ging opzoeken van wie hij gehoord had, dat hij tot bekering was gekomen.

Op de boerderij aangekomen liet men hem een kamer binnen, die tot zijn verbazing vol mensen zat. Kennelijk was men bijeengekomen voor een samenkomst. Sax kreeg een plaatsje voor een paar deurtjes en een betrekkelijk jonge man, die blijkbaar al begonnen was, ging verder met spreken. Al gauw bleek het de bezoeker, dat deze man zijn bekeringsgeschiedenis aan het vertellen was. Dat ging nogal dramatisch. Na uitgeweid te hebben over zijn zondestaat vertelde de man hoe hij tenslotte, ten einde raad, de zolder was opgegaan met een stoel en een dik stuk touw. Staande op de stoel had hij het touw aan de hanebalken vastgemaakt en het andere eind met een strop om zijn nek gedaan. Hij was juist van plan de stoel onder zich weg te schoppen, om zo een eind aan zijn leven te maken, toen er een stem weerklonk: “Doe je zelf geen kwaad, want ook jij behoort tot het volkje Sions”. Zo had Gods genade zich aan hem geopenbaard. De mensen hadden ademloos geluisterd en menigeen was zichtbaar ontroerd.

Daarop vestigde de aandacht zich al gauw op de vreemdeling die was binnengekomen. Iemand, die blijkbaar tot de “gekenden” behoorde, sprak hem aan met de woorden: “Meneer, u is zo jong niet meer, heeft u ook weet van bevinding?” Sax, die het Hollands goed verstond, maar wat moeizaam sprak, antwoordde: “Bevindingen ... heb ... ik..., maar ... niet... zulke ... als... die... jonge... man, ... die ... net... gesproken ... heeft”. Daarop gaf hij, tot ontzetting van de aanwezigen, te kennen dat hij helemaal niet geloofde dat deze jonge man bekeerd was. Hij hield de spreker zelfs voor dat als deze niet zijn zondeschuld voor God met een oprecht hart zou belijden, hij beslist niet in de hemel zou komen.

De jonge man eiste daarop van Sax, dat hij zijn woorden waar zou maken. De vreemdeling moest bewijzen dat hij niet tot de gekenden des Heren behoorde.

Sax haalde daarop zijn bijbel te voorschijn en las kalm Openb. 22:15. In die tekst staat, dat “de honden”, de “afgodendienaars”, “de moordenaars” en “de leugenaars” zich buiten het nieuwe Jeruzalem bevinden. Zonder de jonge man aan te zien, richtte Sax zich tot de aanwezigen en zei: “of het verhaal van deze jonge man is waar... dan is hij een moordenaar, want hij had voorgenomen zichzelf te vermoorden ... en ik heb van hem niet gehoord dat hij dat kwaad voor God heeft beleden en zich daarvan heeft bekeerd, en in deze tekst staat: “buiten zijn de moordenaars”. Of: het verhaal van deze jonge man is niet waar, dan is hij een leugenaar. En in deze tekst staat: “buiten zijnde leugenaars...”

Op dit woord stooft de jonge man op en begon Sax de les te lezen. Erg ver kwam hij echter niet, want de deurtjes waarvoor Sax zat, werden opengeworpen en een stem uit de bedstede riep: “Karel hou je mond, die vreemdeling heeft gelijk”. Toen Sax zich omdraaide leek het wel, zo vertelde hij later, of één van de aartsvaders uit zijn graf was opgestaan, want hij zag een oude man van tachtig jaar, met een slaapmuts op, overeind komen.

Onze Zwitser staaarde de man even aan, schoof toen zijn stoel vlak bij de bedstee en zei: “Met u kan ik beter praten. Samen hadden ze nog een kort gesprek over de genade van Jezus Christus, die zondaars “leven geeft en heilgenot” waarop Sax vertrok. Hij was een bijzondere ervaring rijker geworden!

Zoals gezegd staat dit verhaal niet op zichzelf. Menigeen in deze kringen meent “dat je de duivel op de trap” moet zijn tegengekomen of zo tot wanhoop gedreven moet zijn, dat je haast de hand aan jezelf slaat, om dan de vertroostende verzekering te krijgen dat je er toch ook bij hoort.

Dit is echter pure misleiding van Satan. Juist degenen die het zo druk hebben over een ingebeelde hemel, beelden zichzelf de hemel in, omdat ze menen op zo’n onbijbelse weg tot zekerheid te kunnen komen. Deze mensen willen eerst bevinding opdoen om dan te geloven dat ze erbij horen. De Schrift zegt ons echter dat we moeten geloven wat God in zijn Woord zegt en dat we moeten doen wat het Woord zegt. Eerst dan komt de christelijke bevinding of wel de geloofservaring.

De Schrift alleen

In plaats van zich over te geven aan dit mystiek zelfbedrog doet men beter te luisteren naar wat de Schrift zegt. In het eerste hoofdstuk heb ik de Schrift laten spreken ten opzichte van hen, die de bekering een achterhaalde zaak vinden of die het begrip bekering uitgebannen hebben uit hun woordenschat.

Dezelfde Schriftplaatsen kunnen aangevoerd worden voor hen, die van de bekering een mystieke ervaring maken, die over je moet komen. Een ervaring waar je niet zelf verantwoordelijk voor bent.

Johannes de Doper heeft echter niet tegen de mensen gezegd: “Ga bidden of God je wil bekeren”, integendeel hij riep de mensen op zich te bekeren.

Van de Farizeeën en de wetgeleerden, die dit weigerden staat dan ook in Luk. 7:30, dat ze voor zichzelf de raad Gods verijdeld of verworpen hebben, daar ze niet gedoopt waren door Johannes. Er staat niet, dat ze de raad Gods verijdeld hebben, want dat kan geen mens. Wat God besloten heeft gebeurt. Dat kan geen schepsel keren. Nee, er staat dat ze voor zichzelf de raad Gods verijdeld hebben. Zo iets kan dus!! Zo groot is de verantwoordelijkheid van de mens, die God hem heeft toebedeeld!!

En zij, die zich niet bekeren, omdat ze alle verantwoordelijkheid daarvoor bij God leggen, konden wel eens in dezelfde positie verkeren als de Farizeeën, namelijk dat ze ook de raad Gods voor zichzelf verijdelen.

Christus heeft niet gepredikt: “Het moet je maar gegeven worden”, maar “Bekeert u, want het koninkrijk der hemelen is nabij gekomen”. Tegen mensen, die bij hem kwamen met het bericht over de wandaad van Pilatus heeft Hij gezegd: “Als gij u niet bekeert zult ge allen evenzo omkomen”.

Hij spreekt helemaal niet over “bekeerd worden”. Zijn woord is direct: “als gij u niet bekeerd”. De volle verantwoordelijkheid ligt bij de hoorders.

De apostelen zijn in hetzelfde voetspoor verder gegaan. Uit hun mond vernemen we de oproep: “Heb dan berouw en bekeert u” en “God verkondigt ...dat zij zich allen overal moeten bekeren”. Niets geen lijdelijkheid, integendeel: een bevel, een moeten.

“Maar we kunnen toch niets uit onszelf, we zijn toch dood door de misdaden en zonden”. Inderdaad, maar niet zo dood dat we als lijken neerliggen, want er staat achter: “waarin wij eertijds wandelden”.

“Maar we hebben toch geen vrije wil?” Vrije wil of geen vrije wil, er staat dat Christus de inwoners van Jeruzalem bijeen wilde vergaderen als een hen haar kuikens, maar dat zij niet gewild hebben. En het laatste bijbelboek bevat aan het slot de oproep: “Wie wil die neme...”

“Maar God moet het toch doen, van Hem is toch het willen en het werken”. Inderdaad, maar - ik herhaal - dat sluit onze verantwoordelijkheid niet uit. Of ik dat nu rijmen kan of niet doet er niet toe. Weet ik hoe mijn verantwoordelijkheid past in het “willen en werken” van God? Moet ik dat kunnen inpassen? Of sterker nog, moet ik - omdat ik het met mijn beperkte en door de zonde verduisterde verstand niet begrijpen kan - mijn verantwoordelijkheid maar doodgewoon gaan ontkennen door alle verantwoordelijkheid op God te schuiven?

DE SCHRIFT ZEGT: BEKEERT U en de grote vraag is of u dat heeft gedaan. Niets geen “ja, maars”. U moet zich bekeren. God eist dat van u.

Als u zich niet bekeert bent u ongehoorzaam aan GODS BEVEL. Dan wacht u de rechtvaardige toorn van God. Daarom moet u nu alle drogredenen, met hoeveel bijbelteksten ook doorspekt, aan de kant zetten. U moet door de knieën en op de knieën! U moet uw zondige toestand met berouw voor God erkennen en Hem uw zonden belijden. Ook de zonde van uw vrome weerbarstigheid! Daarom moet u nu uw handen uitstrekken naar de Here Jezus, en als een kind tot Hem gaan. Hij staat voor u klaar, want u behoort tot de wereld die God heeft liefgehad en waarvoor Hij zijn Zoon gegeven heeft, opdat “een ieder, die gelooft niet verloren gaat, maar het eeuwige leven heeft” (Joh. 3:16).

U mag er op rekenen dat God u redden wil. “want Hij heeft geen lust in de dood van de zondaar, maar veel meer daarin, dat de zondaar zich bekere en leve” (Ezech. 18:23, 32; 33:11). U kunt erop rekenen dat God u wil aannemen en dat het heil ook voor u is bedoeld. Want de Schrift zegt, dat “Jezus Christus in de wereld gekomen is om zondaren te behouden”. En u bent immers een zondaar!

En een té groot zondaar bent u niet, want Paulus laat er op volgen: “van welke ik de voornaamste ben”. Juist aan hem, die de voornaamste is, is de lankmoedigheid van God geopenbaard “tot een voorbeeld voor hen, die in Hem geloven ten eeuwigen leven” (1 Tim.1:15,16).

DAAROM VOOR DE LAATSTE KEER: BEKEERT U!

MOETEN WE ONS NIET DAGELIJKS BEKEREN?

Dagelijks of eenmalig?

Over het begrip bekering bestaan heel wat misverstanden. In het vorige hoofdstuk is daarop al gewezen. We willen het nu nog hebben over wat men “de dagelijkse bekering” noemt.

Wanneer in de evangelieprediking naar voren gebracht wordt, dat de bekering tot God een eenmalige beslissing is wordt daar vaak tegen ingebracht, dat we ons toch dagelijks hebben te bekeren. Om meer dan één reden is dit echter een foute uitdrukking.

Twee woorden in de grondtekst

Om dit duidelijk te maken moet ik teruggrijpen op het eerste hoofdstuk. Daarin is gezegd dat de Griekse woorden *metanoëo* en *epistrefo* allebei door “zich bekeren” kunnen worden vertaald.

Het eerste kan ook met berouw weergegeven worden en ziet op een innerlijk zelfoordeel. Het tweede betekent eigenlijk omkeren of terugkeren en ziet op een verandering van richting. Vaak wordt het vertaald met “bekeran ... tot”. Beide woorden worden gebruikt in gevallen dat het om de eenmalige bekering van de zondaar gaat. Van elk van de twee wil ik een tweetal tekstvoorbeelden geven:

metanoëo Luk. 15:7 “dat er zo blijdschap zal zijn in de hemel over één zondaar, die zich bekeert”

Hand. 17:30 “dat zij zich allen overal moeten bekeren”

epistrefo Hand. 15:19 “hun die zich uit de heidenen tot God bekeren”

Hand. 26:17 “Ik neem u uit het volk en uit de volken en zend u tot hen, om hun ogen te openen, opdat zij zich bekeren van de duisternis tot het licht, en van de macht van de satan tot God; opdat zij vergeving van zonden ontvangen en een erfdeel onder de geheiligden door het geloof in mij”.

In deze gevallen gaat het duidelijk om de eenmalige bekering “ten leven” (zie Hand. 11:18).

Terugkeer na afwijking

Wanneer we stellen, dat er een eenmalige bekering van de duisternis tot het licht is, beweren we daarmee niet, dat een bekeerd persoon, wat zijn praktische wandel betreft, niet zou kunnen afwijken van het goede pad. Dat kan wel en gebeurt helaas ook. Zo iemand behoeft zich dan echter niet weer als zondaar tot God te bekeren, maar moet terugkeren op de verkeerde weg die hij is ingeslagen.

Voor deze terugkeer of omkeer wordt ook het woord “epistrefo” gebruikt, zoals blijkt uit het bekende woord van de Heer gericht aan Simon Petrus:

“Simon, Simon, zie Satan heeft zeer begeerd u te ziften als de tarwe; maar ik heb voor u gebeden opdat uw geloof niet zou ophouden: en gij, als gij eens bekeerd zult zijn, versterk uw broeders” (Luk. 22:31, 32).

Uit de woorden “opdat uw geloof niet ophoude” blijkt, dat Simon al bekeerd en gelovig was. Deze discipel zou echter afwijken; ja, zelfs zijn Meester verloochenen. Van die verkeerde weg zou hij echter teruggebracht worden. Hij zou zoals het N.B.G. dat heeft: “tot inkeer komen” en terugkeren. Dit terugkeren na afwijking kan men ter voorkoming van verwarring met de eenmalige bekering, beter niet een bekering noemen.

De eenmalige bekering heeft namelijk een totale positieverandering tot gevolg. Dit wordt in Hand. 26:17 duidelijk aangegeven. Iemand, die zich heeft bekeerd die zijn geloof gevestigd heeft op de Here Jezus wordt door God niet meer als een zondaar gezien, maar als zijn kind.

Als de gelovige een verkeerde weg opgaat wordt dat kinschap daarmee niet teniet gedaan. Wel wordt de praktische gemeenschap met de Vader verstoord!

We moeten dan met belijdenis van schuld terugkeren opdat de gemeenschap weer hersteld wordt en er weer vrede en rust in ons hart terugkeert.

Het bovenstaande kan met de volgende illustratie verduidelijkt worden: Als een jongen en meisje trouwen verandert daarmee hun positie. Ze behoren voortaan als man en vrouw bij elkaar. Als ze nu onenigheid krijgen - wat in de beste huwelijken kan voorkomen - behoeven ze niet opnieuw naar het stadhuis om te trouwen, maar moeten ze hun geschil uitpraten, schuld erkennen en elkaar weer vergeven.

Zo hoeft de afgeweken gelovige zich niet opnieuw als zondaar te bekeren, maar moet hij terugkeren van zijn verkeerde weg en zijn schuld voor God, die door Jezus Christus Zijn Vader is geworden, erkennen.

Ook het woord “metanoia” wordt wel in een beperkte zin gebruikt, namelijk als het gaat om het berouwvol oordelen van een bepaald kwaad. Zo wordt van de Korinthiërs gezegd dat de brief van Paulus hen tot “inkeer” heeft gebracht (2 Kor. 7:9).

Dagelijks

Het woord “bekering” in de uitdrukking “dagelijkse bekering” werkt dus verwarrend.

Nu bedoelen de meeste mensen, die deze term gebruiken, ermee dat je als gelovige toch nog altijd zondigt en dat je dagelijks je zonden moet belijden.

Laat men dan echter over dagelijkse belijdenis en niet over dagelijkse bekering spreken en laat men nooit dit dagelijks belijden naar voren brengen als de eenmalige bekering ter sprake komt. Anders wekt men de indruk, dat men niet beseft wat “tot bekering komen” eigenlijk inhoudt.

Daarbij zou ik bovendien, heel voorzichtig, een onderscheid willen maken tussen ondoordacht zondigen en welbewust afwijken van de goede weg. In het eerste geval moet het kwaad beleden worden maar van een terugkeer hoeft dan nog geen sprake te zijn. In het tweede geval moet er natuurlijk ook kwaad beleden worden, maar dat gaat dan gepaard met een omkeer op een verkeerde weg. De term dagelijkse bekering is in het eerste geval dus ook al niet op zijn plaats, omdat er niet van omkeer gesproken kan worden.

Er is echter meer tegen deze uitdrukking in te brengen. Het woord “dagelijks” is hier namelijk niet op zijn plaats. Zelfs niet, als men dagelijkse belijdenis bedoelt.

We moeten er namelijk niet vanuit gaan dat we dagelijks zondigen en dus ook dagelijks zonden te belijden hebben. In 1 Joh. 2:1 betuigt de apostel “Ik schrijf u dit, opdat gij niet zondigt”.

De Heer, die Johannes dit deed schrijven, gaat er dus vanuit dat wij niet zondigen. Daarvoor heeft Hij ons het onderricht in zijn woord gegeven. Zullen wij dan de norm lager stellen en over dagelijkse bekering of dagelijkse belijdenis spreken en het dus als een vanzelfsprekende zaak beschouwen, dat we dagelijks zondigen? In geen geval!

De term dagelijkse bekering moeten we dus ook om die reden resoluut afwijzen. Wel is het hard nodig dat we God bidden om kracht en dat we ons bezighouden met zijn Woord opdat we niet zondigen, maar leven tot zijn eer! In eigen kracht kunnen we dat namelijk niet!